

RAAP-NOTITIE concept 2.1

Plangebied Gedempte Steenwijkerdiep te Steenwijk

Gemeente Steenwijkerland

**Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en
veldtoets**

Colofon

Opdrachtgever: Mateboer Milieutechniek B.V.

Titel: Plangebied Gedempte Steenwijkerdiep te Steenwijk, gemeente Steenwijkerland; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en veldtoets

Status: concept 2.1

Datum: september 2010

Auteur: [REDACTED]

Projectcode: STTW

Bestandsnaam: STTW_notitie_concept2.1.doc

Projectleider: [REDACTED]

Projectmedewerkers: [REDACTED]

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 41879

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Bevoegd gezag: gemeente Steenwijkerland

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

telefoon: [REDACTED]

[REDACTED] LV Weesp

telefax: [REDACTED]

Postbus 5069

E-mail: [REDACTED]

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Mateboer Milieutechniek B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau een bureauonderzoek met veldtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een ondergrondse parkeergarage in de gemeente Steenwijkerland. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van de veldtoets was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting.

Gezien de lage ligging binnen het stroomdal van de Steenwijker Aa wordt voor het plangebied de kans op archeologische resten uit de meeste archeologische perioden laag geacht. Alleen voor vindplaatsen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd, met name stedelijke en waterstaatkundige werken, geldt een hogere verwachting in verband met de ligging van het (gedempte) Steenwijkerdiep. Deze resten kunnen zich al dicht onder het maaiveld manifesteren.

Op basis van de bodemopbouw binnen het plangebied kunnen twee zones worden onderscheiden. De eerste betreft het voormalige Steenwijkerdiep. Hier is voornamelijk het materiaal opgeboord waarmee het diep is gedempt. De tweede zone betreft het resterende deel van het plangebied. Hier kenmerkt de bodemopbouw zich door opgebrachte lagen zand van enerzijds recent bouwzand en anderzijds ouder stadsmateriaal, waarin veel puin aanwezig is, of een mengsel van deze twee. Onder deze opgebrachte laag is een veenlaag (of venige laag) aanwezig, waaronder de ongestoorde C-horizont van het dekzand aanwezig is.

Uit de aanvullende informatie uit het milieuhygiënisch kan opgemaakt worden dat de ondergrond in het noordelijke deel van het plangebied al tot een diepte van ca. 200 cm –Mv is verstoord. Diepere funderingsresten van voormalige bebouwing kunnen echter nog aanwezig zijn.

De ondergrond ter hoogte van het Gedempte Steenwijkerdiep lijkt grotendeels intact. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kon de aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied niet worden uitgesloten.

Om de kademuren van het Gedempte Steenwijkerdiep te lokaliseren is een inspectie uitgevoerd van vier haaks op het Steenwijkerdiep aangelegde sleufjes. In alle sleuven zijn kademuren aangetroffen. De kademuur aan de noordzijde van het Steenwijkerdiep lijkt nog geheel in tact. Wel is geconstateerd dat de bovenkant van de muur afloopt in westelijke richting. De zuidzijde geeft een ander beeld. De kademuur is hier ook overal aanwezig maar tot vrij diep verstoord. De kademuur aan de zuidzijde is niet een geheel zoals aan de noordkant maar bestaat uit minimaal 2 verschillende constructies. Dit heeft vermoedelijk te maken met de vervanging van het westelijke deel van de oude kademuur in 1938.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Resultaten	7
3 Veldtoets	10
3.1 Methoden	10
3.2 Resultaten	10
4 Conclusies en aanbevelingen	12
4.1 Conclusies	12
4.2 Aanbevelingen	12
Literatuur	13
Gebruikte afkortingen	14
Verklarende woordenlijst	15
Overzicht van figuren en tabellen	16

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Mateboer Milieutechniek B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau 7, 12, 13 en 14 juli 2010 een bureauonderzoek met veldtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een ondergrondse parkeergarage in de gemeente Steenwijkerland. In tweede instantie is, op 13 en 14 september 2010, in het kader van de veldtoets nog een veldinspectie uitgevoerd.

Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van de veldtoets was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 1,2 ha) ligt binnen de bebouwde kom van Steenwijk, direct ten westen van de historische stadskern en ten zuiden van de Tukseweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 16G van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000).

Gemeente: Steenwijkerland

Plaats: Steenwijk

Plangebied: Gedempte Steenwijkerdiep

Onderzoeksgebied: direct ten westen van de historische stadskern; ten zuiden van de Tukseweg.

Centrumcoördinaten: 203.760/533.590

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: -

ARCHIS-waarnemingsnummers: -

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 41879

RAAP vindplaatsnummer: -

RAAP objectnummer(s): -

1.3 Toekomstige situatie

Men is voornemens het Gedempte Steenwijkerdiep, aanwezig in het zuidelijke deel van het plangebied, te herstellen en hieronder een parkeergarage te realiseren. Hier zullen bodemingrepen plaatsvinden tot 6,0m –Mv. In het noorden van het plangebied, ten noorden van het gedempte Steenwijkerdiep, zal de ondergrond tot een diepte van 4,0m –Mv worden ontgraven.

1.4 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek met veldtoets. De veldtoets bestond enerzijds uit een begeleiding van het door Mateboer B.V. uitgevoerde milieuhygiënische bodemonderzoek en anderzijds een inspectie in de vorm van het inmeten en het geven van een basale beschrijving van de aangetroffen archeologische resten tijdens het graven van vier sleuven in het plangebied het Gedempte Steenwijkerdiep.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Steenwijkerland (Vestigia, 2006).

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten 1:25.000 is het plangebied afgebeeld als verhard en bebouwd (Dam & , 2004). Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied tussen de 1 en 1,5 m +NAP. Het huidige Steenwijkerdiep heeft een west-oostelijke richting en stopt direct ten westen van het plangebied. Dit Steenwijkerdiep liep destijds door tot in het plangebied, maar is rond 1960 gedempt (fig. 2).

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie

Het plangebied valt binnen de bebouwde kom van Steenwijk en is derhalve geomorfologisch niet gekarteerd. Uit de informatie over geomorfologisch gekarteerde gebieden in de omgeving valt echter op te maken dat het plangebied is gelegen binnen het stroomdal van de Steenwijker Aa, direct ten westen van een uitloper het Drents Plateau, waar op een hoge stuwwal (gestuwde grondmorene) het historische centrum van Steenwijk ligt. Het stroomdal kenmerkt zich door vlakten van verspoelde dekzanden en smeltwaterafzettingen (Van den Berghe, 2006; ARCHIS: codes 11B6, 3L6, 2M6).

Bodem

Ook bodemkundig is het plangebied niet gekarteerd. Op basis van de gekarteerde omgeving kan echter gesteld worden dat het stroomdal waarin het plangebied gelegen is, zich kenmerkt door veengronden op veen, veengronden op zand, moerige eerdgronden met een moerige bovengrond op zand en moerige podzolgronden met een humushoudend zanddek en moerige tussenlaag (ARCHIS: codes aVc, aVz, vWz, zWp). De grondwatertrap varieert van II tot V.

IKAW en archeologische verwachtingskaart (gemeente Steenwijkerland; Vestigia, 2006)

De IKAW is gebaseerd op de bodemgesteldheid en kent derhalve geen waardering voor het plangebied zelf. Ook op de verwachtingskaart van de gemeente is geen waardering gegeven (Deeben, 2008; Vestigia, 2006).

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

Op de Archeologische Monumentenkaart staat één monument geregistreerd in de omgeving van het plangebied. Het betreft de historische kern van Steenwijk, direct ten oosten van het plangebied (monumentnummer 13959).

In ARCHIS staan vijf waarnemingen geregistreerd uit de omgeving van het plangebied (straal van 250 m), die allen binnen de stadskern vallen. Het betreft de vondst van aardewerk (drinkbekers, borden, vetvanger), hout (kommen, borden) en ijzer (messen); resten van de voorgangers van de St. Clemenskerk; resten van de Gasthuispoort, aangetroffen bij herstelwerkzaamheden van de stadswallen en bewoningssporen uit de Nieuwe tijd (keldervloer, put, afvalkuil en puin; ARCHIS-waarnemingsnummers 13785, 27235, 43928, 43928; Van den Berghe, 2006). Daarnaast zijn in 1950 bij rioleringswerkzaamheden resten van een stadsmuur of -poort aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 12371). Hierbij zijn helaas de verkeerde coördinaten vermeld; de vondstmelding is middenin het oude centrum geplaatst, zodat niet duidelijk is waar de vondstmelding precies gedaan is (Van den Berghe, 2006).

Historie

Tot het begin van de 17e eeuw was de Steenwijker Aa de enige verbinding tussen Steenwijk en de Zuiderzee. Veel schepen meden daarom de stad. Onder druk van handelaren werd in 1626 begonnen met de aanleg van een kanaal, welke in 1632 werd voltooid. Voor de stad brak hiermee een periode van bloei aan, waarin steeds grotere schepen de stad aandeden en er bedrijvigheid ontstond. Houtzagerijen, leerlooierijen en molens vestigden zich aan weerszijden van het Steenwijkerdiep.

Op historische kaarten uit de negentiende eeuw is al bebouwing aangegeven aan weerszijden van het Steenwijkerdiep. Het betreft de hierboven genoemde industrie. Ook binnen het plangebied was een molen aanwezig. Het betreft de Molen van Rijkmans, gebouwd in 1843, deels gesloopt in 1917 en afgebroken in 1974 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990; Uitgeverij Nieuwland, 2005; www.molendatabase.org; www.watwaswaar.nl).

Het Steenwijkerdiep floreerde tot de oorlogsjaren, maar na de bevrijding verloor de scheepvaart het op het gebied van vervoer van de auto. In 1953 werd zelfs het besluit genomen het voorste deel van het Steenwijkerdiep (het deel dat valt binnen het onderhavige plangebied) te dempen en tot parkeerterrein om te vormen, hetgeen in de loop van de jaren '50 werd voltooid.

AHN en luchtfoto's

Het raadplegen van het AHN (<http://www.ahn.nl>) en recente luchtfoto's uit Google Earth heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de lage ligging binnen het stroomdal van de Steenwijker Aa wordt voor het plangebied de kans op archeologische resten uit de meeste archeologische perioden laag geacht. Alleen voor vindplaatsen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd, met name stedelijke en waterstaatkundige werken, geldt een hogere verwachting in verband met de ligging van het (gedempte) Steenwijkerdiep. Deze resten kunnen zich al dicht onder het maaiveld manifesteren.

3 Veldtoets

3.1 Methoden

De veldtoets bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel was het archeologische begeleiden van de milieutechnische boringen, uitgevoerd door Mateboer en Sialtech,; d.w.z. bij de werkzaamheden is het opgeboorde materiaal beschreven en geïnterpreteerd. Ter aanvulling van deze waarnemingen zijn de boorbeschrijvingen van Mateboer en Sialtech bestudeerd om een beeld te krijgen van de bodem- en geologische opbouw van het plangebied.

Tijdens het milieutechnische onderzoek zijn 49 boringen gezet met dieptes variërend van 50 tot 650 cm –Mv.

Het tweede onderdeel bestond uit het lokaliseren van de ligging van eventuele kademuren van het Steenwijkerdiep dmv vier proefsleuven. Sleuf 1 en 3 zijn aan de noordzijde aangelegd en sleuf 2 en 4 aan de zuidzijde. De proefsleuven hadden gemiddeld een breedte van 1.40 meter en een lengte variërend van 1.35 tot 3.35m. (figuur 3)

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Op basis van de bodemopbouw binnen het plangebied kunnen twee zones worden onderscheiden. De eerste betreft het voormalige Steenwijkerdiep. Hier is voornamelijk het materiaal opgeboord waarmee het diep is gedempt. Dit materiaal bestaat uit lichtgrijsgeel bouwzand. Hieronder is opeenvolgend een vermengde laag, een sliblaag en de oude waterbodembodem aanwezig. Hieronder bevindt zich op een diepte van ca. 5 m de ongestoorde C-horizont van het dekzand.

De tweede zone betreft het resterende deel van het plangebied. Hier kenmerkt de bodemopbouw zich door opgebrachte lagen zand van enerzijds recent bouwzand en anderzijds ouder stadsmateriaal, waarin veel puin aanwezig is, of een mengsel van deze twee. Onder deze opgebrachte laag is een veenlaag (of venige laag) aanwezig, waaronder op een diepte van 150 – 250 cm –Mv de ongestoorde C-horizont van het dekzand aanwezig is.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek is in alle vier de sleuven de kademuur aangetroffen (figuur 4). Op basis van de kaart uit 1938 was vrij nauwkeurig te voorspellen waar de kademuren konden worden aangetroffen.

De putten 1 en 3 aan de noordzijde van het Steenwijkerdiep gaven een vrij eenduidig beeld. Op ongeveer vijf meter uit de belending werd hier op beide locaties een kademuur aangetroffen. Die bestond uit staande betonnen platen van ongeveer 10 cm dik met daar bovenop een betonnen balk van 24 tot 30 cm breed en 23 tot 27 cm diep (zie figuur 4). Naast het verschil in formaat is

het opvallend dat de bovenkant van de kade in put 3 slechts ongeveer 50 cm onder het huidige maaiveld werd aangetroffen terwijl dit in put 1 op 1.10m onder maaiveld het geval was. Aangezien het huidige maaiveld op een niveau ligt kunnen we constateren dat de kade in westelijke richting afloopt.

De zuidzijde van het steenwijkerdiep geeft echter een heel ander beeld. Put 3 werd aangelegd op een locatie waar de bestaande kademuur in 1938 is vervangen door een nieuwe constructie. Op basis van de bestaande tekening werd hier op 10 meter uit de belending de kademuur aangetroffen (figuur 4). Deze bestond uit een betonnen balk met mestelwerk (zie dwarsprofielen op tekening uit 1938). In tegenstelling tot de kademuur aangetroffen aan de noordzijde blijkt de constructie niet meer helemaal intact te zijn. De muur wordt ook pas op een diepte van 1.30m onder maaiveld aangesneden.

Put 4 bevindt zich op een locatie waar volgens de bekende gegevens geen vervanging is aangebracht in 1938. Op ongeveer 8 meter uit de bebouwing werd hier ongeveer 1.30m onder het maaiveld de kademuur aangetroffen. De muur bestaat hier uit betonnen onderdelen in de vorm van een T, want haaks op de kademuur bevindt zich een dwarsprofiel (figuur 4). Net als bij put 2 is hier de bovenkant afgebroken.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Gezien de lage ligging binnen het stroomdal van de Steenwijker Aa wordt voor het plangebied de kans op archeologische resten uit de meeste archeologische perioden laag geacht. Alleen voor vindplaatsen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd, met name stedelijke en waterstaatkundige werken, geldt een hogere verwachting in verband met de ligging van het (gedempte) Steenwijkerdiep. Deze resten kunnen zich al dicht onder het maaiveld manifesteren.

Uit de aanvullende informatie uit het milieuhygiënisch kan opgemaakt worden dat de ondergrond in het noordelijke deel van het plangebied al tot een diepte van ca. 200 cm –Mv is verstoord. Diepere funderingsresten van historische bebouwing kunnen echter nog aanwezig zijn.

De ondergrond ter hoogte van het Gedempte Steenwijkerdiep lijkt grotendeels intact. De archeologische resten in de vorm van de kademuuren van het Steenwijkerdiep zijn nog aanwezig. De kademuur aan de noordzijde van het Steenwijkerdiep lijkt nog geheel in tact. Wel is geconstateerd dat de bovenkant van de muur afloopt in westelijke richting. De zuidzijde geeft een ander beeld. De kademuur is hier ook overal aanwezig maar tot vrij diep verstoord, vermoedelijk door rioolwerkzaamheden. De kademuur aan de zuidzijde is niet één geheel zoals aan de noordkant maar bestaat uit minimaal 2 verschillende constructies. Dit heeft vermoedelijk te maken met de vervanging van het westelijke deel van de oude kademuur in 1938.

4.2 Aanbevelingen

Aangezien de aanwezigheid van de voormalige kademuur van het Gedempte Steenwijkerdiep voldoende is aangetoond word er verder geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Dit geldt echter niet voor de mogelijke oudere resten van de voorgangers van het Steenwijkerdiep. Die vielen buiten het kader van deze inspectie. Op basis van bovenstaande gegevens kan de aanwezigheid van archeologische resten binnen het totale plangebied niet worden uitgesloten.

Literatuur

- Berghe, K.J. van den**, 2006. Onderzoeksgebied Woldpoort-Paardenmarkt te Steenwijk, gemeente Steenwijkerland; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. RAAP-rapport 1309. Amsterdam.
- Dam, P. & S. Koote (coördinatie)**, 2004. *ANWB topografische atlas: Overijssel 1:25.000*. Amsterdam.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Uitgeverij Nieuwland**, 2005. Grote historische topografische atlas ± 1905: Overijssel: schaal 1:25.000. Tilburg.
- Vestigia**, 2006. Archeologische verwachtingskaart gemeente Steenwijkerland. Amersfoort.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. Grote historische atlas van Nederland, 1: 50.000: deel 3: Oost-Nederland, 1830-1855. Groningen.

Gebruikte afkortingen

AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARCHeologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

dekzand

Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

keileem

Grondsoort bestaande uit een mengsel van leem, zand, grind en stenen (in het spraakgebruik gekoppeld aan het begrip *grondmorene*).

stroomdal

Watervoerend dal (beek- of rivierdal).

veen

Geheel of grotendeels uit enigszins ingekoolde, maar nauwelijks vergane plantenresten opgebouwde afzetting.

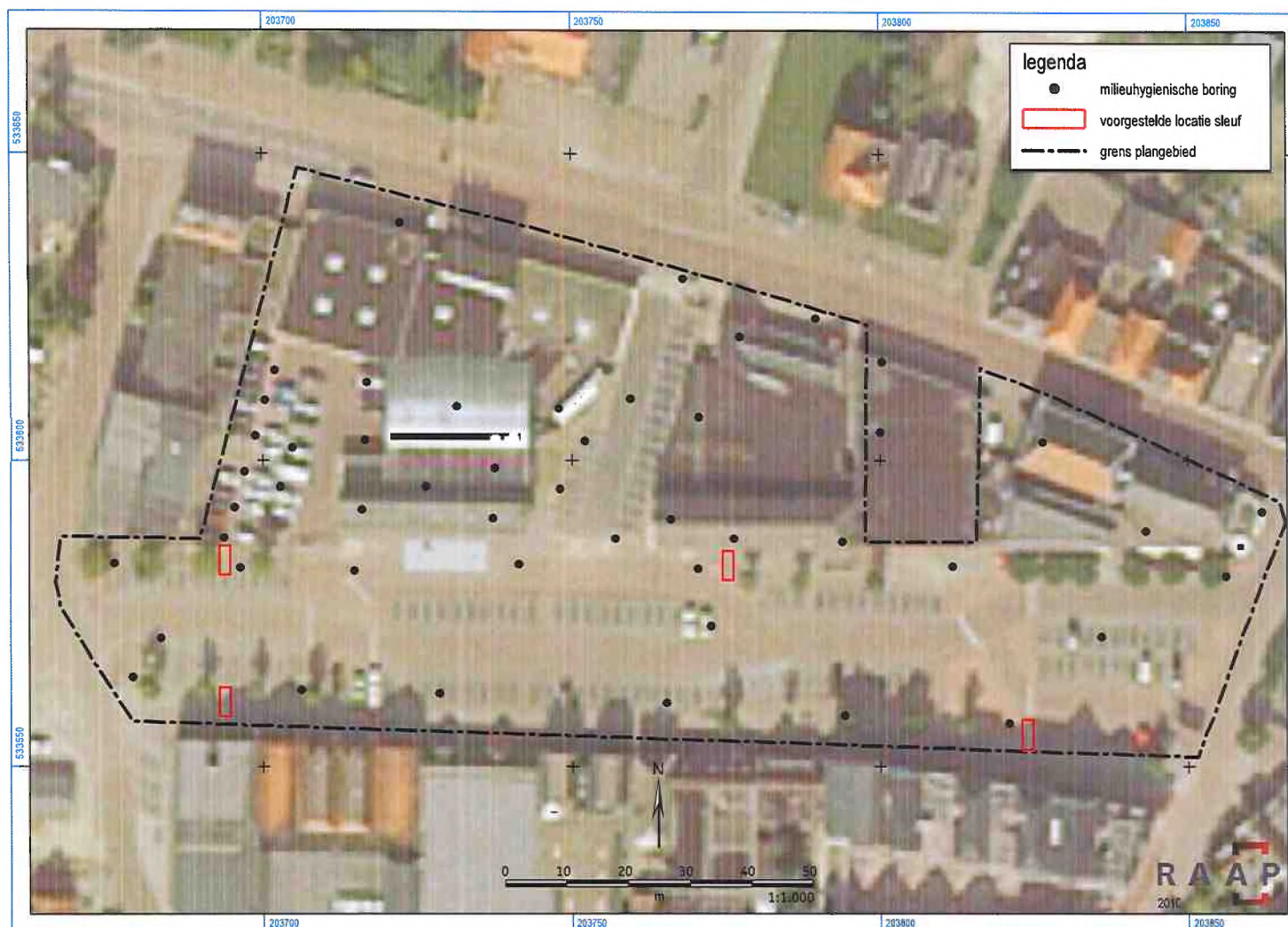
Overzicht van figuren en tabellen

- Figuur 1.** Recente luchtfoto van het plangebied met de locatie van de milieuhygiënische boringen en de voorgestelde ligging van zoek sleuven.
- Figuur 2.** De ligging van het plangebied op de historische kaart van 1921.
- Figuur 3.** Het plangebied Gedempte Steenwijkerdiep met de definitieve locaties van de proef sleuven.
- Figuur 4.** Foto's van de noordelijke kademuur, respectievelijk put 1 en put 3, en de zuidelijke kademuur, respectievelijk put 2 en put 4.

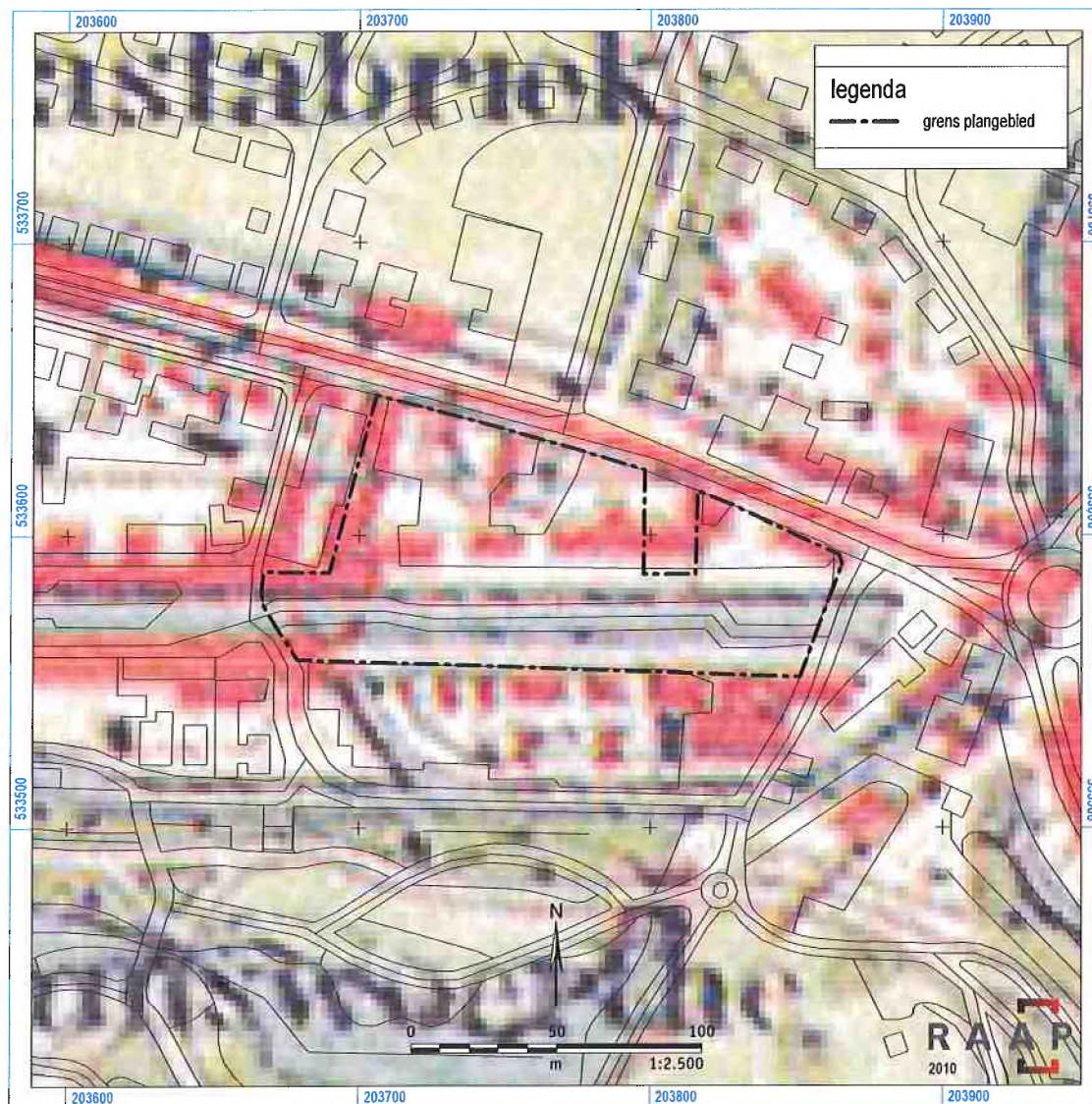
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			1795
Nieuwe tijd	B		1650
		A	1500
Middeleeuwen	Laat		1250
		Vol	1050
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat		270
		Midden	70 na Chr.
	Vroeg		15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

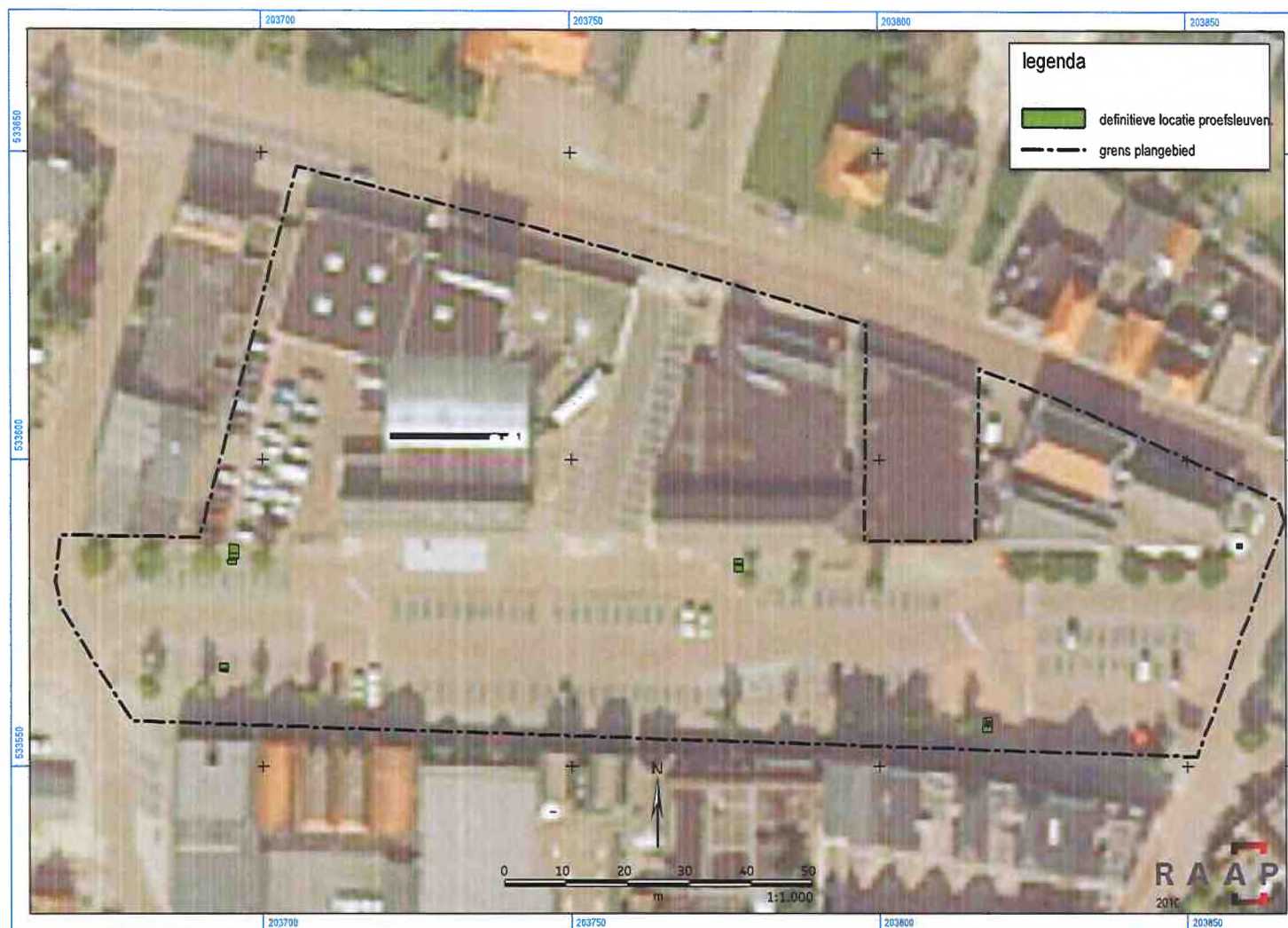
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Recente luchtfoto van het plangebied met de locatie van de milieuhygienische boringen en de voorgestelde ligging van zoeksleuven.

Figuur 2. De ligging van het plangebied op de historische kaart van 1921.

Figuur 3. Het plangebied Gedempte Steenwikerdiep met de definitieve locaties van de proefsleuven.

Figuur 4. Foto's van de noordelijke kademuur, respectievelijk put 1 en put 3, en de zuidelijke kademuur, respectievelijk put 2 en put 4.